

Daniel Smutek: Chvaletice. Příběh o železe, síře a manganu

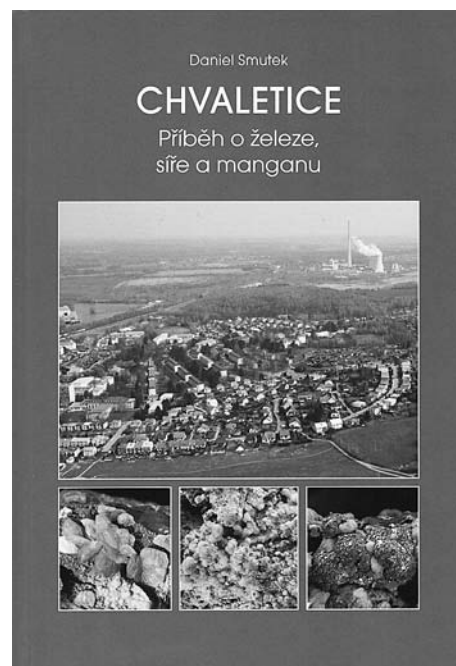
Na jaře tohoto roku spatřila světlo světa v nakladatelství Granit zaměřeném především na vydávání mineralogické a paleontologické literatury útlá publikace Daniela Smutka Chvaletice, s podtitulem Příběh o železe, síře a manganu. Název knihy je ale trochu zavádějící – samotným Chvaleticím, resp. zdejšímu ložisku manganových a železných rud a mineralogickému nalezišti evropského významu se věnuje zhruba druhá polovina knihy. První část lokalitu zasazuje do širšího kontextu geologie Železných hor a těžby rud v této oblasti a také se zabývá vznikem obce Chvaletice.

Těžiště publikace podle mne spočívá v kapitolách Těžba rud ve Chvaleticích a okolí a Minerály Chvaletic. Zejména druhou z nich doprovází velmi bohatá obrazová galerie minerálů nalezených ve chvaletickém povrchovém dole (podstatná část vzorků pochází ze sbírky autora knížky, který tuto lokalitu navštěvoval již ve středoškolském věku). Zároveň je zde uveden přehled více než 80 druhů minerálů, jež byly v území nalezeny.

U Chvaletic dříme mangan... Takto pojmenovaná kapitola se věnuje potenciálu chvaletických rudních odkališť z hlediska jejich možného využití k výrobě manganu, neboť při zpracování pyritových břidlic z chvaletického dolu vznikl substrát manganem významně obohacený. Předposlední z 9 kapitol se týká Geoparku Železné hory (D. Smutek je ředitelem tohoto geoparku), důvodů, které vedly k jeho založení, výhledů do budoucna – plánovaných projektů, a též samotných Chvaletic coby jednoho z pilířů projektu geoparku.

Posledním střípkem do mozaiky je krátká stať z pera geobotanika Pavla Kováře Ostrovy divočiny – odkaliště po 40 letech, vztahující se k chvaletickým odkalištím vzniklým po zpracování železných rud (viz obr. 2). Obrací se k živé přírodě a stručně shrnuje vývoj vegetace na těchto odkalištích po jejich opuštění.

Potěšující je kvalitní zpracování jak textu, tak obrazové dokumentace. V případech podobných popularizujících publikací to nebývá úplně pravidlem. I když je třeba

1 Chvaletice, lom. Před dokončením těžby, stav k 31. červenci 1975.

Foto V. Beneš

2 Odkaliště po ukončení provozu – utváření pobřežní zóny vegetace.

Foto P. Kovář

3 Chvaletický minerál rodochrozit (šíře záběru 25 mm). Foto V. Macháček

konstatovat, že některé fotografie by si zasloužily poněkud větší formát, než je převážně stávajících 4,5 × 5,5 cm. To se týká především historických fotografií a zvláště obrazové dokumentace v kapitole Minerály Chvaletic.

Knížka je napsána poutavě a srozumitelně i pro „geologického laika“, jako dobrý průvodce po dnes již zaniklé významné mineralogické lokalitě – rozsáhlý povrchový důl Chvaletice byl prakticky beze zbytku zavezen popílkem z přilehlé elektrárny. Takže klasické chvaletické minerály, zejména ty s obsahem manganu nebo železa, jako jsou rodochrozit (obr. 3), rodonit, vivianit, delvauxit, chvaleticeit (typová lokalita), pyroxmangit nebo helvín, můžeme dnes najít a obdivovat již jen v muzejních nebo soukromých sbírkách. Fakt, že substrátově unikátní lokalita ovlivňuje původní i sekundární vegetaci, resp. biotu obecně, ilustruje zmíněná kapitola o odkalištích.

**Granit, s. r. o., Praha 2019, 64 str.
Knihu bude možné zakoupit
v prodejně České geologické služby
v Praze na Klárově. Cena 150 Kč**